

Išlikti Lietuvoje - aiškiai suvoktas pasirinkimas

Laima Zavistauskas

Jei būtų statomas filmas apie lietuviškumo dvasią išėivijoje, Baniutė Mašiotaitė-Kronienė puikiai tiktų į filmo herojes. Didžiąją savo gyvenimo dalį pragyvenusi Amerikoje, ji išlaikė lietuvišką gyvenimo būdą ir mąstyseną, o amerikietiška kultūra jos tvirtame ir dalykiškame charakteryje tik padėjo atsiskleisti optimizmo, lankstumo ir drąsos būti savimi savybėms. Pasak Baniutės, nors ji niekad nevenge ir nesišalino šalies, kurioje gyveno, kultūros, tačiau neturėjo poreikio ta kultūra sekti ar juolab perimti jos žmonių elgesį ir vertybes. Greičiau atvirkščiai, kaip dauguma tos kartos žmonių, traukdamasi iš karo apimtos Lietuvos, ji pasiėmė su savimi tai, kas buvo artimiausia ir svarbiausia jos esybės dalimi - gimtąją kalbą, tradicijas ir lietuviškas vertybes. Jų laikydamasi Baniutė tebegyvena iki pat šių dienų.

Kai prieš dvidešimt metų Pasaulio Lietuvių Bendruomenės archyvuose pirmą kartą aptikau rašinius apie šią moterį, likau sužavėta tuo, jog ji yra mano vaikystės metų rašytojo, publicisto ir vertėjo Prano Mašiotė anūkė. Kadangi užaugau skaitydama jo verstines knygeles apie Doktorą Dolitlį, Guliverio keliones ir Robinzoną Kruzą, man, tuomet dar vaikui, Prano Mašiotė knygynėlio knygos buvo vos ne vienintelės atviros durys į nuotykinės vaikų literatūros pasaulį. Tad vien faktas, kad Baniutė Kronienė yra žinomo rašytojo vaikaitė, kėlė pagarbą ir didžiulį norą susipažinti su ja iš arčiau.

Vėliau gyvenimas klostėsi taip, jog su Baniute keletą metų dirbome žurnale *Pasaulio lietuvis*, o ilgainiui ir susibičiuliavome. Gal net daugiau: Baniutė tapo žmogumi, savaip atstojusiu Lietuvoje paliktus mano mylimus ir senstančius artimuosius. Bendravimas su šia neeiline moterim tapo man svarbia gyvenimiška patirtimi. Per mūsų pokalbius, stebėdama jos veiklą, klausydamasi istorijų, mokiausi paprasto, bet nelengvo gyvenimiško dalyko - tiesiog būti geresniu žmogumi. Jos skautiška dvasia, savanoriška veikla labdaringose *Saulutės, Vaiko vartų ir Lietuvos dukterų* organizacijose ir gebėjimas atsilaikyti bet kokiomis

aplinkybėmis leido suvokti, kad gyvenimas pagal asmenines vertybes ir davimas kitiems yra vieni iš esminių dalykų, teikiančių gyvenimui skonį ir prasmę.

Baniutei būti lietuve Amerikoje yra ne pastanga, o aiškiai suvoktas pasirinkimas. Kai Lietuvoje jos klausia, kuo ir kaip gyvena „amerikonai“, ji atsako nežinanti. „O kodėl turėčiau?, – nusistebi. – Mes net nesistengėm integruotis į jų visuomenę, mes susikūrėme savo. Kai mūsiškiai atvažiavo čia po karo, jie puolė ne pinigų „daryt“, bet organizuoti šokių būrelius, chorus, lietuviškas mokyklas ir kitas savanoriškas organizacijas.“ Pieš savo valią paliktų namų, Lietuvos trauka buvo tokia stipri, jog, rodėsi, grįžtų Lietuvon pėsti, jei tik galėtų. Gal dėl to, o gal dėl labai skirtingo amerikiečių gyvenimo būdo Baniutė nedėjo pastangų integruotis į šią visuomenę. Ji prisimena, kaip persikėlusi gyventi į Čikagos priemiestį, daugelį metų važiuodama ta pačia gatve, vienu namų lange matydavo vis tą patį vaizdą – pagyvenęs vyras apatiniais baltais marškiniais ir su alaus skardine rankoje, žiūri televizorių. Baniutei toks gyvenimo būdas, švelniai tariant, atrodė nesuprantamas. Kiti jos prisiminimai nuvedė į laikus, kai ji būdama dar visai jauna netoli Detroito dirbo tarnaitė. Šeima buvo turtinga, šeimininkas pieno gamyklos direktorius. Žmona turėjo tarnaitę ir namų tvarkytoją. Ji mėgo nuolat apsipirkinėti, o vyras kas trečią dieną kažkur važiuodavo su verslo draugais. Kartą į savaitę visa šeima vykdavo į restoraną. Atrodytų, gyvenk ir norėk, tačiau Baniutė pastebėjo, kad per visus metus jie nė karto nebuvo nei kine, nei teatre ir neperskaitė nė vienos knygos. Tame darbe ji ištvėrė metus.

Štai ji atrado tarp tokių pačių lietuvių kaip pati. Per vaikus, per bažnyčią ir bendrą veiklą užsimezgė draugystės, kurios tęsiasi iki šių dienų. „Pradžioj, kai buvom tik atvažiavę, klausinėdavom vieni kitų, kas iš kur, ką dirba, ir kaip galėdavom padėdavom vieni kitiems įsitaisyti darbus. Tuomet stipriai laikėmės vieni kitų, laikomės ir iki šių dienų, – sako ji. – Va ruošiuosi važiuoti lankyti dviejų savo draugių. Vienai nuvešiu pietus, nes pati jau nebegali pasidaryti.“ Beklausant graudulys man suspaudžia širdį. Įsivaizduoju, kaip ši aštuoniasdešimtmetė „geroji samarietė“ sėda į mašiną ir važiuoja lankyti savo bendraamžių draugių, kurioms jau reikia jos pagalbos. Mąstau, ar mes, „trečiabangiai“, taip sugebėsime?..

Baniutės manymu, kiekvienas žmogus pasirenka savo gyvenimo būdą, tik svarbiausia, kad jis sugyventų su kitais. Juodaodžiai, pavyzdžiui, visada norėjo laisvės ir lygybės. Pokario lietuviai – savo organizacijų, komitetų, tautinių šokių, dainų ir linksmų lietuviškų švenčių. Dabartiniai „trečiabangiai“ irgi renkasi, kas jiems svarbu. Tik gaila, kad jiems taip svarbu pinigai. Įsitaisyti namuką, įsigyti

mašiną yra, žinoma, svarbu, bet kam reikia pilies, kam tų brangiausių mašinų? *Dipukų* kartoje to nebuvo, bent jau pradžioje. Žmonės labiau domėjosi, kaip padėti vieni kitiems įsitvirtinti, gauti išsilavinimą, prasmingai leisti laiką. Jau tik gerokai vėliau kai kurie gerokai praturtėjo, bet ir tuomet jie liko savo bendruomenėje ir prisidėjo prie lietuviškų organizacijų išlaikymo. O kiek tautiečių skyrė savo laiko, pinigų ir pastangų, kad atidarytų Pasaulio lietuvių centrą? Baniutei gaila, kad šiandien jau niekas nemini Riškaus, Janušio, Gulbino, Burbos, Domansio pavardžių. O juk jie buvo vieni pirmųjų ir pagrindinių, kurie, anot pašnekovės, „kombinavo ir tvarkė“, kad lietuvių bendruomenė turėtų savo pastogę Lemonte. Visi šie dideli darbai ir projektai buvo daromi ne dėl verslo, o todėl, kad teikė prasmę. Šios kartos žmonės dar nuo laisvos Lietuvos laikų buvo įpratę būti visuomeniškai aktyvūs, o ketveri metai Vokietijos lagerių juos tik dar labiau surišo.

Dabar, laikams pasikeitus ir „trečiabangiams“ pamažu perimant lietuvių į savo rankas, Baniutė mato tame ir teigiamą, ir susirūpinimą keliančių dalykų. Ji mano, kad dabartiniai lietuviai turėtų būti arčiau vieni kitų, o lietuviškos kultūros, kalbos ir tradicijų išlaikymas yra visų, ne tik saujos lietuvių, rūpestis. Ir nors ji pastebi, kad į egzistuojančias *dipukų* organizacijas pamažu įsijungia nauji veidai, tokių kol kas yra nedaug. Šie žmonės – gabūs, nuoširdūs ir draugiški, tačiau būtų smagu, kad jų būtų daugiau, o dabartinės „trečiabangių“ organizacijos parodytų iniciatyvą ir ateitų pasisemti patirties iš „mūsų, senų vilkų, pripratusių ir prie ginčų, ir prie bendro darbo“. Beje, Baniutė pastebi, kad dabartiniams lietuviams, būdinga „visko žinojimo“ liga. Jie labai orūs, nepriklausomi ir nori viską daryti savaip. Iš esmės nieko čia blogo, o istorija kartojasi: kai *dipukai* atvažiavo į Ameriką, jie taip pat elgėsi savaip, kitaip nei tuometinė vadinamųjų „grinorių“ karta. Tiesiog žvelgiant iš laiko perspektyvos atrodo, kad kai kuriais atvejais nereikėtų „išradinėti dviračio“ ir kurti naujų organizacijų. Gal tiesiog pakaktų prisijungti prie jau esamų ir tęsti jų darbą. Tai pat ji pastebi, kad „trečiabangiai“ linkę vertinti vieni kitus pagal prestižą ir „kiek ir ko tu turi“ principą. „Mūsų laikais mes nežiūrėjom, ar batai paplyšę, kas kokia mašina važinėja. Bendravom su tokiais, kurie turėjo panašius požiūrius, savanoriavom, nes patiko, ir tai mums buvo svarbiausia.“

Nugyvenusi Amerikoje beveik septyniasdešimt metų, patyrusi šalto ir karšto tiek asmeniniame, tiek bendruomeniniame gyvenime, Baniutė Kronienė mano, kad lietuvių bendruomenė, matyt, jau ne tais pačiais pagrindais kaip lig šiol, bet

gyvuos ir toliau. „Šita karta moka *bizniaut*“, – pastebi ji. – O kaip ilgai ir kaip kokybiškai keisis lietuviškas gyvenimas Amerikoje, priklausys jau ne tiek nuo mūsų, kiek nuo dabartinių mūsų vaikų.“

Baniutė Mašiotaitė-Kronienė nuo 1935 m. iki šių dienų priklauso Lietuvos skautų sąjungai. Nuo 1957 m. yra Lietuvos dukterų draugijos narė. 17 metų dirbo žurnalo „Pasaulio lietuvis“ administratore ir korektore bei 4 metus– Lietuvių Bendruomenės valdybos sekretore. Nuo 1961 m. yra Lemonto Lietuvių Bendruomenės narė. Prieš 28 metus organizavo pirmąją Madų parodą, vėliau padėjo B. Nainienės moterų klubui organizuoti įvairius renginius Pasaulio lietuvių centre, Lemonte. 6 metus buvo J. Matulaičio misijos valdybos narė. Lietuvoje priklauso Prano ir Jono Mašiotų kultūros draugijai, kuriai yra padovanojusi buvusį tėvų gyvenamąjį namą Kačerginėje.

pasauliolietuvis.lt

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.